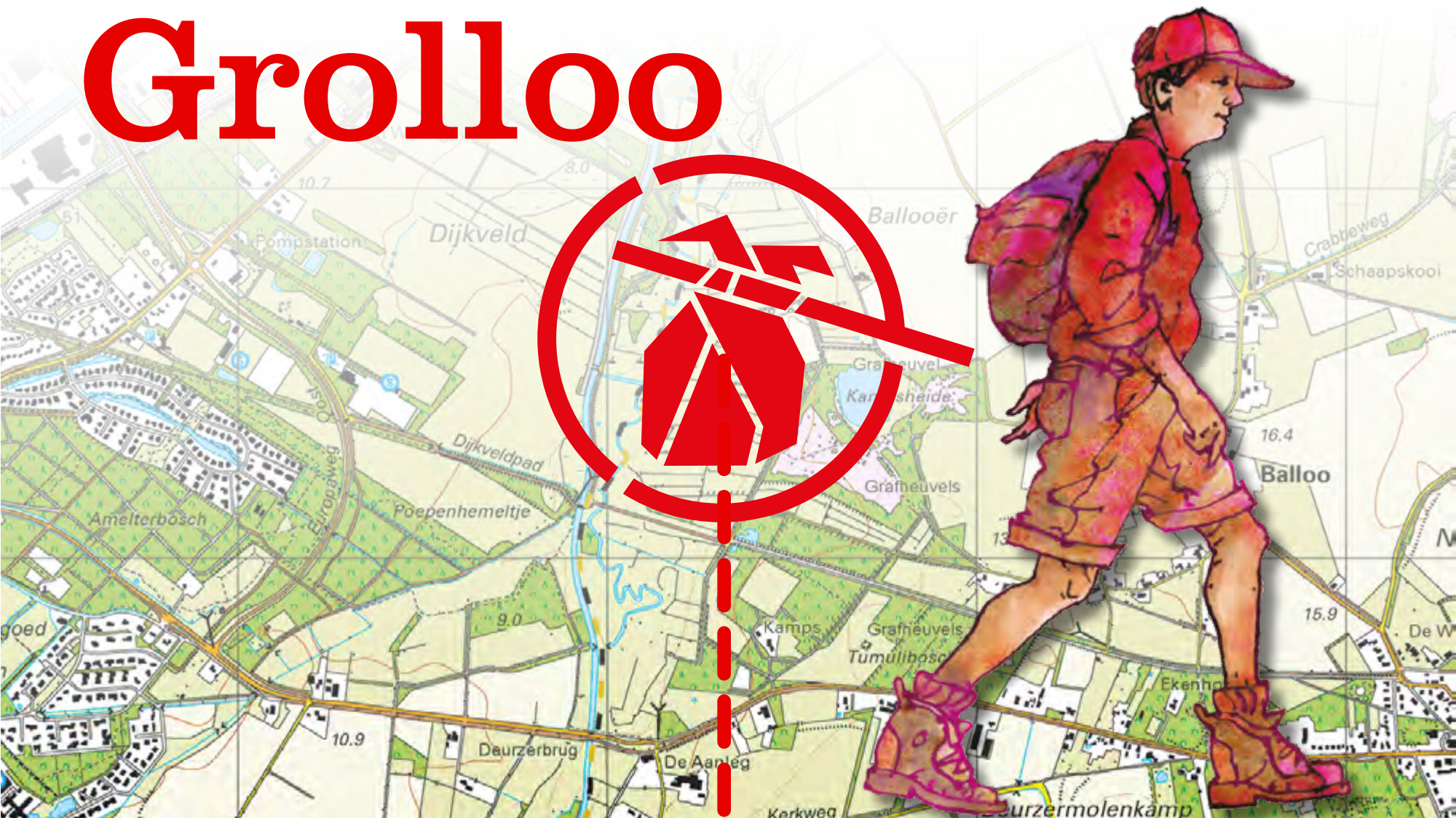

ROUTE K6

Knapzakroute **Schoonloo-** **Grolloo**

13 km wandelen door
onbekend Drenthe

Welkom in Schoonloo en Grolloo

U gaat wandelen door de eeuwenoude boerendorpen Schoonloo en Grolloo. Onderweg zult u onder de indruk raken van hun prachtige omgeving. Wie goed kijkt, ziet dat er nog veel van het oude boerenleven terug te vinden is. Zware bomen die over het Grolloërdiepje buigen, het weidse uitzicht over de Zuideresch van Grolloo, een kronkelpaadje langs de koelanden, de heide op het Oosterveld, de ondoordringbare eikenbosjes in de Schoonloër strubben. Prachtige natuur? Jazeker, alleen was de natuur vroeger in Drenthe altijd net iets meer dan iets moois om naar te kijken. Natuur zorgde hier immers letterlijk voor brood op de plank...

FOTO: ERIC WANDERS

[START](#)

2

[KAART](#)

Start

Tik op de nummers voor informatie

Algemene informatie

4

Hoe werkt het?

Uitleg over de route en praktische zaken

5

Routekaart + beschrijving

8

Schoonloo en Grolloo om te beginnen

14

**Het landschap van
Schoonloo en Grolloo**

17

Informatie onderweg

21

**De pdf geeft de beste gebruikerservaring
in Acrobat Reader of iBooks.**

Algemene informatie

Startpunten

Café Restaurant Hegeman (punt 1)

Hoofdstraat 16, 9443 PA Schoonloo

[Routebeschrijving via Google.](#)

Café Restaurant Hofsteenge (punt 10)

Hoofdstraat 11, 9444 PA Grolloo

[Routebeschrijving via Google.](#)

Lengte route 13 km

Door zijn vorm moeilijk in twee delen te splitsen, eventueel door van punt 5 in de route naar 17 te lopen (lus Schoonloo circa 8 km en lus Grolloo circa 10 km).

Begaanbaarheid paden

Redelijk te belopen in alle jaargetijden.

Het schouwpad tussen punt 7 en 8 kan in natte jaargetijden modderig zijn.

Honden

Honden toegestaan mits aangelijnd.

Hoe werkt het?

5 Informatie onderweg

- Als er onderweg bijzondere dingen te zien zijn, ziet u op de kaart een rode stip met nummer. U kunt doorklikken naar de beschrijving.
- Aan het einde van de achtergrondinformatie staan soms woorden in het blauw, deze verwijzen naar het [Knapzak ABC](#) waar aanvullende informatie te vinden is.

GPX-track

- Met de track kunt u op uw GPS-apparaat lopen of via een GPX-app op uw smartphone. [Download GPX track](#)

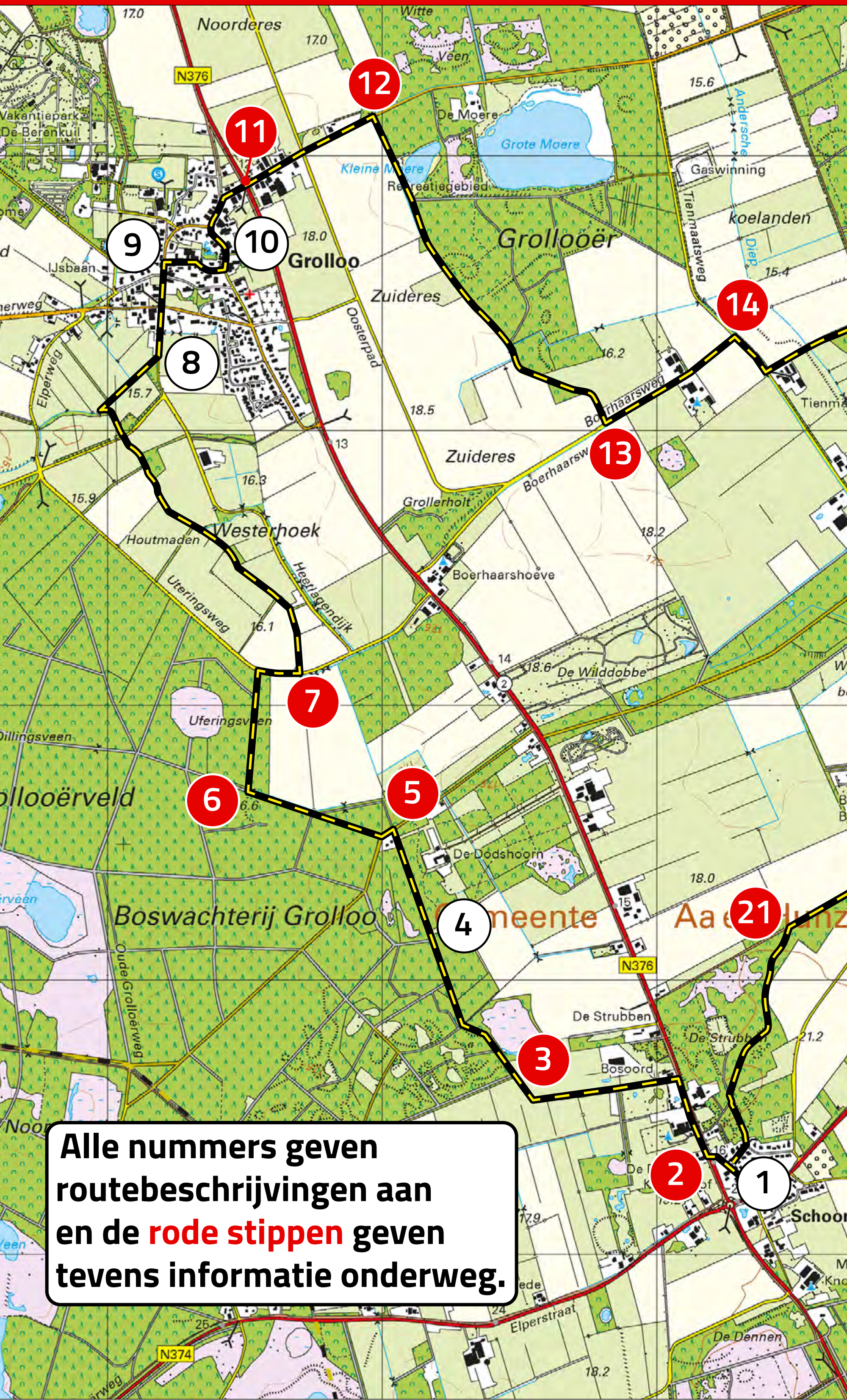
Printen

- Gebruik uw eigen printerinstellingen en zie de [tips](#).

Knoppen start en kaart

- Met de knop **START** gaat u naar de inhoud.
- Met de knop **KAART** kunt u naar de kaart navigeren en weer terug.
- Werkt alleen in Acrobat Reader en iBooks.

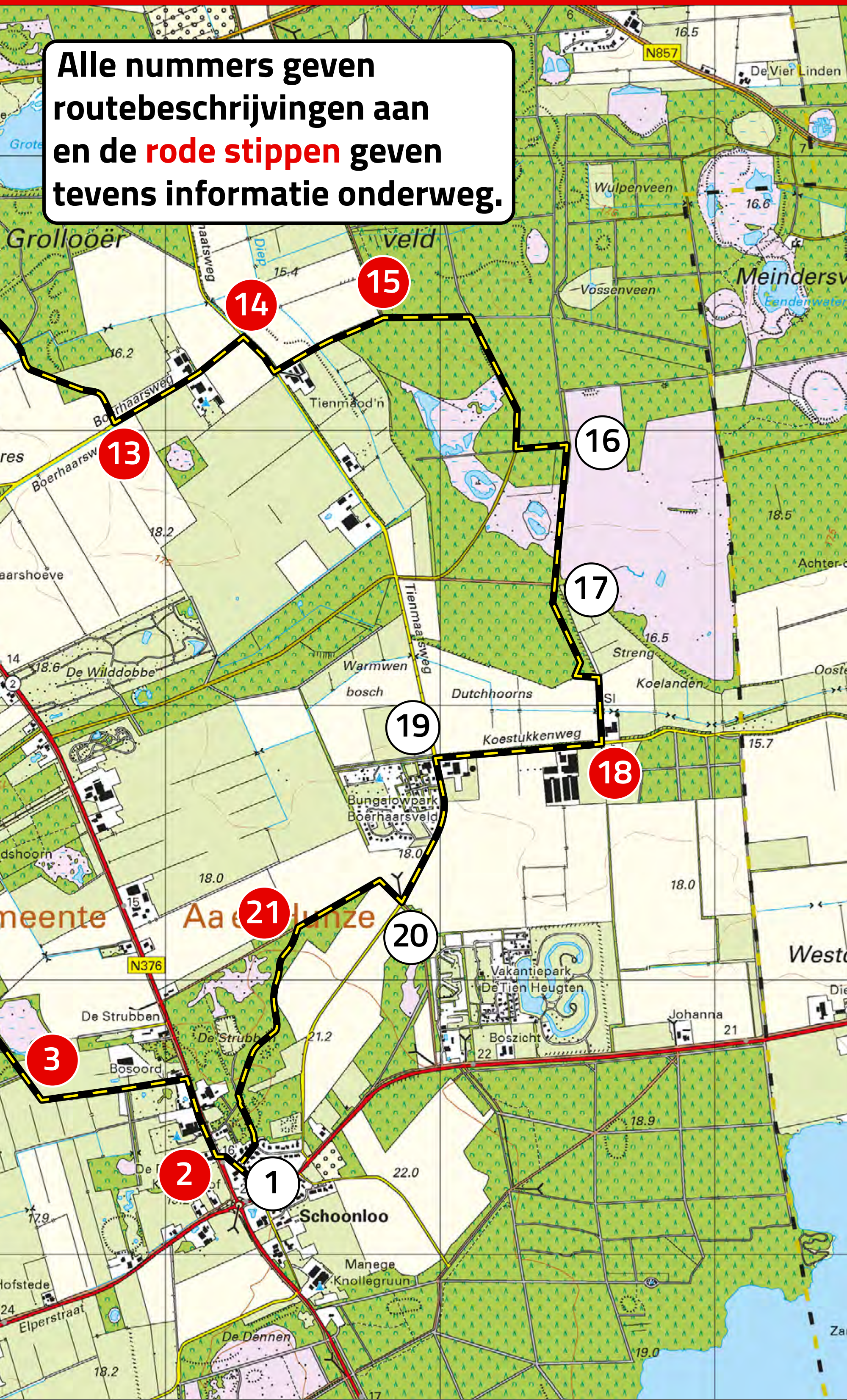
Routekaart 1

Alle nummers geven routebeschrijvingen aan en de **rode stippen** geven tevens informatie onderweg.

Routekaart 2

Alle nummers geven routebeschrijvingen aan en de **rode stippen** geven tevens informatie onderweg.

Routebeschrijving

1 Start

- Vanaf Café Restaurant Hegeman aan de Hoofdstraat in Schoonloo gaat u linksaf richting Rolde.
-

2 Postweg door het hart van Drenthe

- Steek de doorgaande weg over en volg rechtsaf het fietspad zo'n 300 meter.
 - Vóór de boerderij Hoofdstraat 6 neemt u het weggetje linksaf. Dit weggetje wordt verderop onverhard.
-

2 De waardevolle grond op het waardeloze Grolloërveld

- Als het brede landbouwpad naar links afbuigt, neemt u het pad rechtdoor langs de bosrand.
 - Op de driesprong moet u rechts aanhouden.
-

4 Boswachterswoning

- Ga rechtdoor op dit pad tot u op een T-splitsing komt met links van u een boswachterswoning.

5 Die zijn vader heeft vermoord...

- Ga op de T-splitsing linksaf en ga meteen daarna rechtsaf.
-

6 De ijsberg van Grolloo

- Na de akker aan uw rechterhand neemt u het eerste bospad rechts.
 - Het bospad komt uit op een geasfalteerde weg. U gaat hier rechtsaf.
-

7 Verdwenen paadjes bij het Grolloërdiepje

- Na zo'n 150 meter gaat u linksaf en neemt u het linker schouwpad.
- Na ongeveer 1 kilometer komt u op de verharde weg uit.
- Steek de weg over en neem nu het pad rechts van het water. Zie cursief gedrukte hieronder.
- *Let op: als het schouwpad langs deze sloot slecht begaanbaar is, ga dan op de verharde weg rechtsaf. Vervolgens gaat u op de T-splitsing linksaf. Daarna kunt u de route bij punt 8 weer oppakken.*
- Zo'n twintig meter vóór de stuw gaat u rechtsaf. U loopt links van een slootje.

8 Heetlagendijk

- Terug op de verharde weg gaat u linksaf en loopt het dorp Grolloo binnen.
 - Steek de kruising met de Zuiderstraat over.
-

9 Voorstreek

- Vervolgens neemt u de tweede weg rechts, de Voorstreek.
 - De Voorstreek komt op de Hoofdstraat ter hoogte van Café Hofsteenge uit. Ga hier linksaf.
-

10 Café Restaurant Hofsteenge

- Café Restaurant Hofsteenge is het Grolloër startpunt van deze Knapzakroute.
 - Als u hier start vanuit het café gaat u rechtsaf.
 - Blijf de Hoofdstraat volgen en ga rechtsaf het Oostereind op.
-

11 Veedrift

- Op de rotonde gaat u rechtdoor en blijft u het Oostereind volgen.
- Ook op de kruising met de ruilverkavelingsweg gaat u nog steeds rechtdoor.

12 De dreigende duinen van het Oosterzand

- Neem bij de bosrand de onverharde weg rechts. De weg loopt langs recreatieplas de Kleine Moere.
 - Blijf de zandweg langs de bosrand volgen. Het pad komt uiteindelijk op een verharde weg uit.
-

13 De geachte afgevaardigden in het holt

- Op de verharde weg aangekomen gaat u linksaf.
-

14 Langs de Grolloër koelanden

- Aan het einde van de weg neemt u rechtsaf de Tienmaatsweg.
 - Vervolgens gaat u vóór de boerderij linksaf het fietspad op.
-

15 Tocht naar het midden van het soepbord

- Waar het fietspad naar links afbuigt, loopt u rechtdoor.
- Op de viersprong van bospaden gaat u rechtsaf.

- Op de volgende kruising gaat u linksaf bij een houten hek aan de rechterkant.
-

16 Heideveld

- Het pad eindigt bij een heideveld. Neem daar het pad rechtsaf.
 - U komt door een begrazingsgebied.
-

17 Dutsch Hoorns

- Ga aan het eind van het pad rechtdoor het fietspad op.
 - Blijf het fietspad volgen tot u bij een asfaltweg uitkomt.
-

18 Het rechttoe rechtaan landschap van de Koestukkenweg

- Op de asfaltweg gaat u rechtsaf richting Schoonloo.
-

19 De Warme Bossen

- Bij camping De Warme Bossen neemt u de weg links richting Schoonloo.
-

20 Warmenbossenweg

- Een fietspad kruist de Warmenbossenweg. Ga hier rechtsaf het fietspad op.

21

Een groene oase in de Schoonlooër Strubben

- Waar aan uw rechterhand een bosje begint met een kleine recreatiewoning De Strubben slaat u linksaf. Volg de rood-witte markeringen van het Pieterpad door de Schoonlooër Strubben.
- Als u het bos uitkomt, gaat u op de asfaltweg rechtsaf.
- Aan het eind van de Schoolstraat neemt u linksaf de Hoofdstraat terug naar Café Hegeman. (Als u in Grolloo gestart bent, moet u op de Hoofdstraat rechtsaf. Ga dan verder bij punt 2.)

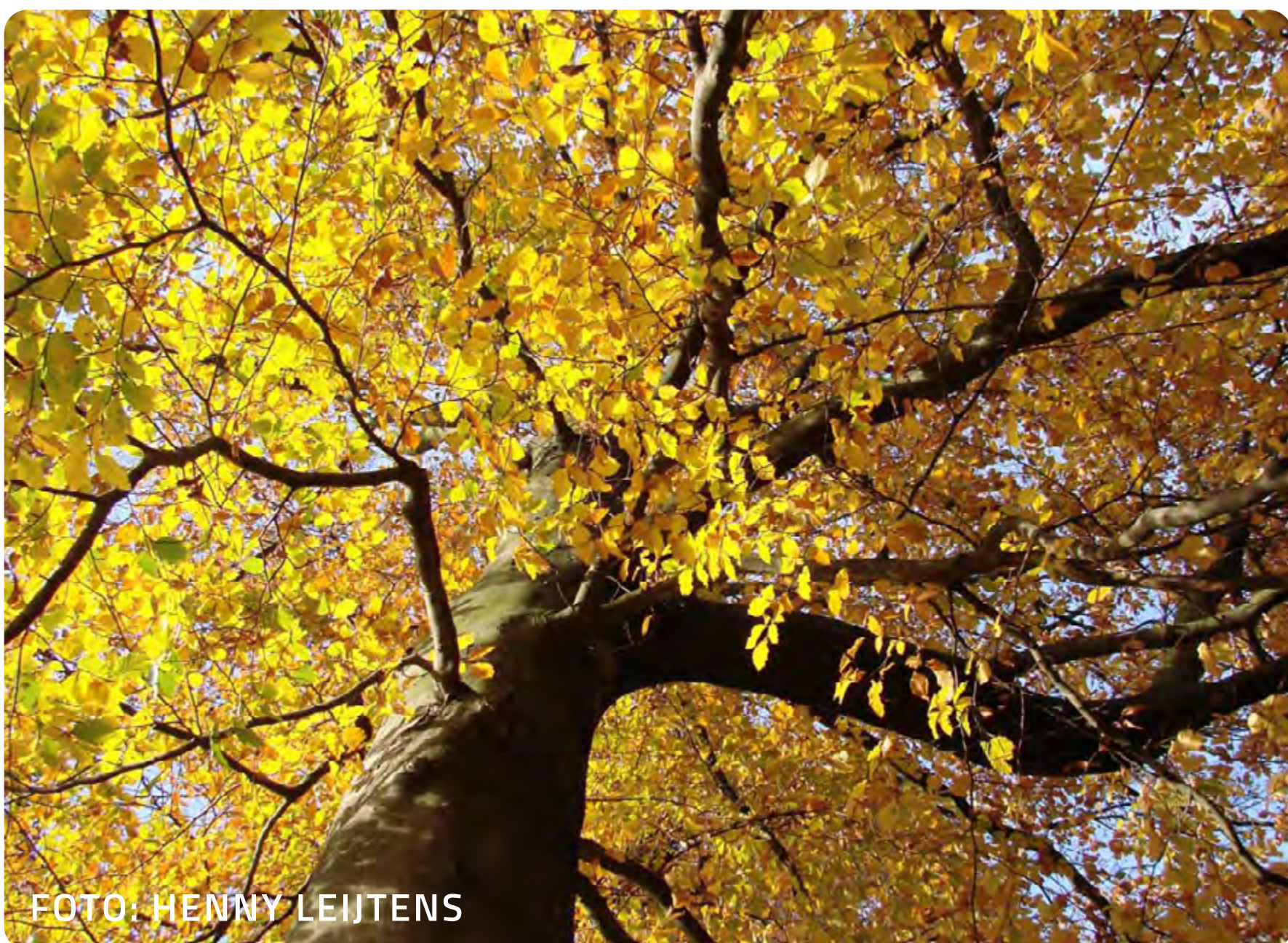

FOTO: HENNY LEIJTENS

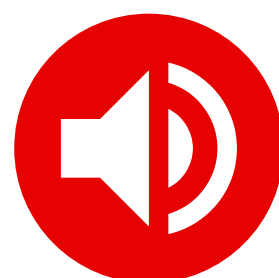
Schoonloo en Grolloo, om te beginnen...

COLLECTIE: T. REINDERS

Pas in 1160 werd het dorp Grolloo voor het eerst in een schriftelijke bron vermeld. Het ging om een inkomstenregister van het klooster van Werden. Oorspronkelijk was Schoonloo waarschijnlijk een dochternederzetting van Grolloo maar voor zover bekend bezat het reeds in de Middeleeuwen een zelfstandige buurschap die zelf de zaken in het dorp kon regelen. Het duurde tot 1842 voor de boermarken van Grolloo en Schoonloo officieel gescheiden werden.

Luister naar het hele verhaal

START

14

KAART

Het hart van het dorp

In Grolloo kunt u niet om Harry 'Cuby' Muskee heen. Al was het alleen maar omdat zijn borstbeeld tegenover Café Hofsteenge aan de Hoofdstraat staat. Halverwege de jaren zestig verhuisde de zanger van [Cuby + Blizzards](#) van Assen naar Grolloo. Binnen de kortste keren hadden de media het oude boerendorp ontdekt en maakte Nederland eigenlijk

voor het eerst kennis met het Drentse platteland.

In 1967 kwam de tweede C+B elpee uit die - hoe kon het anders - 'Groeten uit Grollo' ging heten. Op de plaat stonden inmiddels bijna klassiek geworden bluesnummers als

'Another day, another road' en *'Somebody will know someday'*.

De Knapzakroute brengt u door de Voorstreek, een van de mooiste straatjes van Grolloo.

Midden in Schoonloo staat op het grasveldje op de hoek van de Hoofdstraat de Trekkerskei die maar liefst 25 duizend kilo zwaar moet zijn en in 1966 bij de ruilverkaveling gevonden werd. Aanvankelijk stond de kei - zeer tegen de zin van de mensen van Schoonloo - in voormalig hoofddorp Rolde. In Schoonloo kan men u over de inspanningen verhalen die het kostte om het gevaarte naar zijn ereplaats in het dorp te verhuizen.

Het landschap van Schoonloo en Grolloo

Deze Knapzakroute laat u kennismaken met de oude dorpen Schoonloo en Grolloo en hun afwisselende omgeving. Beide esdorpen liggen op de brede, van het noordwesten naar het zuidoosten door het hart van Drenthe lopende Rolderrug. Tijdens de IJstijden werden op de rug keileem en dekzand afgezet, terwijl het smeltwater aan weerszijden ervan diepe beekdalen insneed die later grotendeels werden opgevuld met zand en broekveen.

In de beekdalen rond Schoonloo en Grolloo stromen nu diepjes die in verschillende windrichtingen afwateren naar de randen van het Drents plateau. Onderweg komt u door de stroomgebieden van de Drentsche Aa en de Hunze. Hier hadden de boeren van de dorpen hun Koelanden en hier haalden ze hun wintervoorraden hooi vandaan.

De eerste bewoners van het gebied vestigden zich in een bosrijke omgeving. Wat de huidige dorpen Grolloo en Schoonloo betreft, werden de oudste akkers reeds in de vroege middeleeuwen op de vruchtbaarste bosgronden

aangelegd. Het achtervoegsel 'loo' in de naam van beide dorpen duidt ook op een bosvegetatie. Onderweg heeft u vanaf de bosrand bij de Kleine Moere een fraai beeld van zo'n oude es ([zie punt 12](#)). Ondanks de ruilverkaveling die in de jaren zestig van de vorige eeuw plaatsvond, bevat het huidige landschap nog veel herkenningspunten uit het verleden. Nog steeds kan het landschap ons het verhaal van het boerenbestaan in Schoonloo en Grolloo door de eeuwen heen vertellen.

Deze kaart toont de situatie in en rond Schoonloo en Grolloo in 1896. Het verschil in grootte van beide dorpen ziet u geïllustreerd door de omvang van de (lichtgroen ingekleurde) essen van beide dorpen. Op de kaart is heel mooi het pad tussen het Oosterveld van Grolloo en de Zuideresch van het dorp te zien ([12 in de route](#)) waar de Knapzakroute nog steeds gebruik van maakt. U ziet verder dat het huidige Grollerholt ([13](#)) in die tijd een naamloos esbosje aan de rand van de Zuideresch was. Buitengewoon fraai ziet u het begin van de stroomdalen van het Andersche Diep ('Schoonloër koelanden') en het Voorste diep ('Warmenbosch' en 'Dutsch Hoorns') op het Oosterveld in kaart gebracht.

12

13

START

KAART

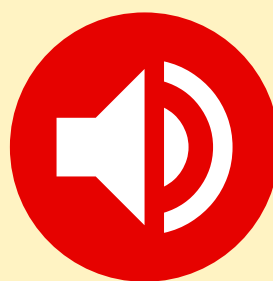

COLLECTIE: T. REINDERS

Uit 't verleden

De oude ansichtkaart is een beetje gekreukt. Het paard kijkt je enigszins van opzij aan. Achterop staan 'Een groet uit Grollo' en de naam van de uitgever: Café Hofsteenge. Uiteraard denk je dan meteen aan de 'Groeten uit Grollo' van Cuby + Blizzards en hoe de heren in 1967 wellicht inspiratie voor de titel van hun tweede elpee opdeden in de ansichtenstandaard op de tapkast bij Hofsteenge.

**Luister naar het verhaal
van Tieme Reinders**

2 Postweg door het hart van Drenthe

De doorgaande weg van Rolde door Grolloo en Schoonloo naar het zuiden maakte deel uit van de middeleeuwse verkeersverbinding van Groningen naar Coevorden. Dit was de westelijke postweg, de oostelijke weg liep over Gieten en Borger. Door de opkomst van Assen en Mepel verloor de weg na de zeventiende eeuw steeds meer aan betekenis.

Op de kadastrale kaart uit 1830 staat de weg nog wel als postweg van Groningen naar Coevorden ingetekend, maar gaandeweg werd de oostelijke postweg steeds belangrijker. Toen deze laatste weg in 1864 volledig verhard werd, was de rol van de oude postweg via Grolloo en Schoonloo uitgespeeld. Pas in 1907 werd de weg hier bestraat. Voor het zover was, werd naast de zandweg eerst een smal fietspaadje aangelegd. Dit zogeheten bodenpad was - de naam zegt het al - in de eerste plaats voor de postbode bestemd.

2 Het stalen ros komt binnenstomen

Tussen beide wereldoorlogen liep naast de

COLLECTIE: T. REINDERS

weg van Grolloo naar Schoonloo de tramlijn Assen-Coevorden van de Eerste Drentsche Stoomtramweg-maatschappij. Toen op 3 juni 1918 de eerste EDS-tram Schoonloo binnenreed, trad de plaatselijke schaapsherder en dichter J. Holt een stap naar voren en droeg een gedicht voor ter meerdere eer en glorie van het 'tramwegpersoneel en al die ertoe behooren'. Het vers eindigde met de visionaire regels:

*Gij komt met stalen ros
't Gehucht nu binnenstoomen
Ik had al eens gezegd
Dat hier een stad kan komen
Dat nu deez' lijn mag beloven
Dat alles wenschen wij
Dat het de beste wordt
Der Drentsche Maatschappij*

De stoomtram heeft Schoonloo weliswaar geen grootstedse ontwikkeling geschonken, maar hij heeft wel degelijk een positieve invloed op de agrarische ontwikkeling van Schoonloo gehad. Zo konden via de tramlijn gemakkelijk en relatief goedkoop kunstmest, landbouwproducten en vee worden aan- en afgevoerd. Toch eiste de vooruitgang ook zijn tol. Alleen al in Schoonloo werden in de loop van de tijd vijf mensen gedood bij ongelukken met de tram. In 1947 werd de tramlijn ontmanteld.

3 De waardevolle grond op het waardeloze Grolloërveld

In 1900 deed de Nederlandse Heidemaatschappij in opdracht van de provincie een onderzoek naar 'den aard der woeste gronden' in Drenthe.

FOTO: GEERT DE VRIES

START

23

KAART

Bij die gelegenheid werd ook het veld tussen Grolloo en Schoonloo onderzocht op zijn geschiktheid voor landbouw of bosbouw. Voor de aanleg van bouwland achtte de Heidemij de grond door het voorkomen van zogeheten oerbanken ongeschikt en alleen met een kostbare grondbewerking zag men er mogelijkheden voor bosbouw.

Het duurde tot 1931 voor Staatsbosbeheer tot aankoop van het Grolloërveld besloot. Voor de prijs van 125 gulden per hectare kocht men de grond aan. Het waren de crisisjaren en voor verschillende Grolloër boeren bleek achteraf de verkoop van deze 'waardeloze' grond een financiële reddingsboei te zijn geweest om de crisisjaren te kunnen overleven. In tien jaar tijd werd op het Grolloërveld door werklozen in het kader van de Werkverschaffing bijna 900 hectare heideveld tot bos ontgonnen.

[HEIDEONTGINNING, PRODUCTIEBOS](#)

5 Die zijn vader heeft vermoord...

Achter de voormalige boswachterswoning links van het pad stond voor de Tweede Wereldoorlog een barakkenkamp waar de arbeiders die in het kader van de werkverschaffing de heide moesten ontginnen, door de week

bivakkeerden. Als werkloze verdiende je in zes dagen tijd tussen de tien en veertien gulden. De grond werd met handkracht een halve meter diep omgespit. Het was ongelooflijk zwaar werk. De veenarbeiders die achter Emmen vandaan kwamen, waren wel het een en ander gewend. Er waren echter ook werklozen bij die het lichamelijke werk niet gewend waren. Voor hen was het een bijna ondraaglijke inspanning. Toen een van de barakken werd afgebroken, trof men op een houten wand het volgende rijmpje aan:

*Die zijn vader of zijn moeder heeft vermoord
Al was het maar één van beide
Die past precies hier in dit oord
Op de grote stille heide
Hij komt weer tot bezinning
Op deze Drentse ontginning
En snel weer tot bedaren
Met zijn handjes vol met blaren.*

6 De ijsberg van Grolloo

In het bos links van het pad ligt het Uteringsveen. Dit veentje is waarschijnlijk een restant van een pingo uit de laatste IJstijd. Indertijd waren zulke pingo's ware ijsbergen die

soms tientallen meters hoog geweest moeten zijn. Ze werden gevormd door toestromend kwelwater dat aan de oppervlakte bevroor. Toen na de IJstijd het klimaat warmer werd en de ijskern wegsmolt, bleef er een groot rond gat in de grond over. Geleidelijk werd zo'n meertje opgevuld met veen. Bij het smelten van het ijs vormde zich mogelijk een stroompje dat een bron vormde voor het Grolloërdiepje waar u straks langs komt.

In het Uteringsveen werd vroeger door de boeren van Grolloo turf gestoken. In de Tweede Wereldoorlog, toen steenkool in Nederland weer schaars werd, verhuurde Staatsbosbeheer hier veenputten aan de mensen in het dorp voor één gulden per kuub turf.

[PINGO, IJSTIJD](#)

Uteringsveen

START

26

KAART

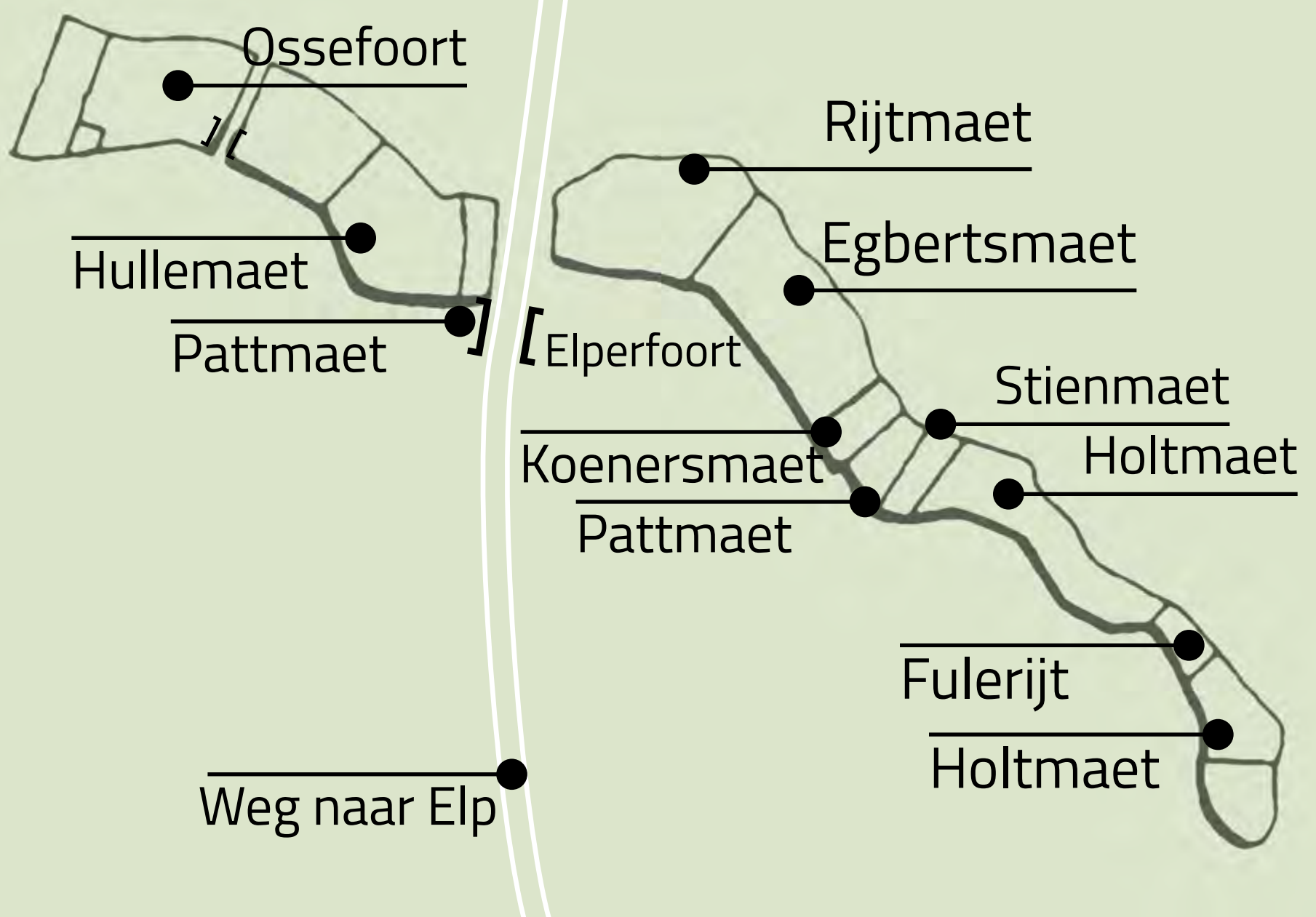
7 Verdwenen paadjes bij het Grolloërdiepje

Het schouwpad loopt niet langs zo maar een sloot. Dit was eens het Grolloërdiepje, één van de brongebieden van de Drentsche Aa. Als u het Grolloërdiepje verder op de kaart volgt, zult u zien dat het achtereenvolgens Amerdiep, Deurzerdiep, Loonerdiep, Taarlosche Diep, Oudemolensche Diep en Schipborgsche Diep heet, voor het als Drentsche Aa de Drents-Groningse grens passeert. In vroeger tijden was het duidelijk ieder voor zich bij de Drenten...

FOTO: HET DRENTSE LANDSCHAP

Het Grolloërdiepje werd bij de ruilverkaveling Grolloo-Schoonloo in de jaren zestig 'genormaliseerd' waardoor vrijwel alles van het bochtige beekje en de oude houtwalletjes verdwenen is. Langs het diepje lagen oorspronkelijk de

hooilanden van Grolloo. De ruilverkaveling zorgde voor een veel lagere grondwaterstand waardoor de grond langs de beek geschikt werd voor alle mogelijke agrarische bestemmingen.

Op kaarten uit de zeventiende eeuw staan namen als Uijterinck, Holtmaet, Egbertsmaet en Rijtmaet. Hooilandjes hebben vaak het achtervoegsel ma(et). Het achtervoegsel is verwant aan het werkwoord maaien. Op het kaartje ziet u dat bij de Elperfoort en de Pattmaet de weg naar Elp destijds het diepje kruiste. In de Middeleeuwen lag deze Elper voorde waarschijnlijk meer naar het oosten, want ook daar lag een Pattmaet, een landje naast een pad dus. Ook de naam Stienmaet hier wijst in die richting.

Zo'n naam heeft ongetwijfeld te maken met de keitjes waarmee het pad door het vochtige beekdalletje destijds verstevigd werd.

 [BEEKDAL, HOUTWAL, VELDNAAM](#)

11 Veedrift

U verlaat het dorp Grolloo via het Oostereind. De weg was vroeger een veedrift. Langs deze drift werden de runderen en schapen van de Grolloër boeren naar de 'koelanden' langs het Andersche Diep en naar de heide op het Oosterveld gedreven. Aan weerszijden van de drift lagen vroeger twee brede houtwallen die moesten voorkomen dat de dieren zich onderweg op de Noorderesch en Zuideresch aan aantrekkelijker voedsel tegoed zouden doen. Het onderhoud van zo'n drift gebeurde door de plaatselijke buurschap. Een klus die meer inspanningen vroeg dan je op het eerste gezicht zou verwachten, want de dagelijkse doorkomst van honderden dieren deed letterlijk het nodige stof opwaaien...

FOTO: JAAP DE VRIES

 [SCHAAPSKUDDE](#)

12 De dreigende duinen van het Oosterzand

Het zandpad volgt de grens van de Zuideresch en het Oosterzand, een voormalig stuifzand dat in de vorige eeuw bebost werd. Bij oostenwind vormde de zandverstuiving in vroeger tijden een acute bedreiging voor de akkers op de Zuideresch. Zo werd in 1752 melding gemaakt van 2,5 hectare bouwland dat door het zand 'belopen' was. Net als veel andere Drentse dorpen benoemden ook de boeren van Grolloo 'zandheren' om de acties tegen het zand te coördineren. De Drentse schaapskudden waren in die dagen groter dan ooit tevoren en dat deed een enorme aanslag op de heide. Regelmatig liet

FOTO: JOOP VAN DEN MERBEL

START

30

KAART

men eiken en dennen aanplanten om het zand vast te leggen. Vooralsnog tevergeefs, want zolang de schaapskudden op de heide bleven, werd het probleem niet echt opgelost.

ZANDVERSTUIVING

12 Brief aan Oma van der Moer

De Moere in 1929. De familie op het dakterras - Ank van der Moer tegen de muur geleund - en het dienstmeisje beneden bij de keukendeur...

In 1918 kocht de Amsterdamse scheepskapitein Lambertus van der Moer ruim 47 hectare op het Oosterzand om er het landhuis De Moere te bouwen. Het huis staat iets verderop aan het Oostereind. De dochter Ank van der Moer

zou later een van de beroemdste Nederlandse actrices worden. Kleindochter Annemarie Oster herinnerde zich de heide rond De Moere nog van de logeerpartijtjes bij haar grootouders rond 1950. Een van haar columns gaf Annemarie de vorm van een brief aan haar oma om haar te vertellen wat zij daar vijftig jaar later gezien had: 'Van die heide is weinig over. En van De Moere evenmin. Het is nu een troosteloos pension. Wat naast uw huis als een onschuldig zandafgraverijtje begon, is in de loop der jaren ontaard in een zandvlakte. En de poel is uitgegroeid tot een onnatuurlijk meer.

Waar eens jeneverbesstruiken de wacht hielden over de hei, lopen nu bloteriken. Uw grootgrondbezit is een recreatieoord voor naturalisten geworden...'

In 1938 pachtten de gebroeders Doddema het oostelijke deel van het landgoed om er een zandgraverij te beginnen. Toen de familie Van der Moer het landgoed in 1955 verkocht, ontwikkelde de winning van 'scherp zand' zich in De Moere in snel tempo. In 1998 kwam er een eind aan de zandwinning.

LANDGOED

12 Dalackers, Pijnackers, Schimmelackers, Vuylackers

Rechts van het zandpad ziet u restanten van een eeuwenoude eswal die de Zuideresch destijds beschermde tegen wind, wild en schapen. Met de zogeheten Westerhoek - ten westen van de weg Grolloo-Schoonloo - vormde de Zuideresch vroeger één groot complex akkerland. De es was opgedeeld in blokken die op hun beurt waren onderverdeeld in smalle percelen van verschillende eigenaren. Met de ruilverkaveling zijn deze oude structuren in de twintigste eeuw voorgoed verdwenen.

Sommige veldnamen verwijzen naar de bodemkwaliteit en de hoogteligging, zoals Veenackers, Dalackers, Pijnackers, Dieplant, Menne-gat, Schimmelackers, Vuylackers en Surink. Er waren kennelijk grote onderlinge kwaliteitsverschillen in de esgronden. Hetzelfde blijkt uit de aanwezigheid van de veentjes op de kaart. Dezelfde afwisseling gold ook het bodemgebruik. Op de Calvercamp werd het jongvee geweid. De Haverackers, de Boomackers en de Koolgoorns verwijzen uiteraard naar verschillende gewassen. Op de Tien en Lientger werd vlas verbouwd.

 [ES, VELDNAAM](#)

13 De geachte afgevaardigden in het holt

De Knapzakroute komt niet door het Grollerholt. Als u er toch even een kijkje wilt nemen, kunt het beste bij punt 13 in de route even rechtsaf de Boerhaarsweg een stukje op lopen.

FOTO: JOOP VAN DEN MERBEL

Halverwege Schoonloo en Grolloo ligt aan de rand van de Zuidesch van Grolloo het Grollerholt, een fraai oud eikenbos. Gelegen aan de postweg die het noorden en het zuiden van Drenthe met elkaar verbond, was de plek ook vanuit het oosten en westen gemakkelijk te bereiken. Het Grollerholt lag precies middenin Drenthe en waarschijnlijk is het aan deze ligging te danken dat het Grollerholt vanaf de vroege Middeleeuwen een centrale rol speelde

in Drentse bestuurszaken. Eeuwenlang was het Grollerholt de vergaderplaats in de open lucht van de Drentse landdag. U kunt zo'n landdag een beetje vergelijken met de huidige provinciale staten. Hoewel de zetel van de landdag in 1602 officieel naar het nieuwe Drentse bestuurscentrum Assen verplaatst werd, bleven de Drenten de hele zeventiende eeuw nog regelmatig in het Grollerholt vergaderen.

In de negentiende eeuw kregen de Drentse bestuurders belangstelling voor het verleden. Het was de tijd van Romantiek. In 1847 besloot de provincie het Grollerholt aan te kopen om deze historische plaats veilig te stellen voor het nageslacht. Achteraf twijfelen kenners van het landschap of men indertijd wel het goede bosje heeft aangekocht... In de winter en bij nat weer wordt het bos al heel snel drassig door het keileem dat er in de bodem zit en je kunt je moeilijk voorstellen dat hier zitplaatsen uitgegraven werden voor de geachte afgevaardigden...

14 Langs de Grolloër koelanden

Links van de Tienmaatsweg liggen de Grolloër koelanden aan weerszijden van het Andersche Diep. Tot in de jaren dertig van de

twintigste eeuw waren de smalle percelen groenland met een brede wal van de heide afgescheiden. Bij de ruilverkaveling werd het diepje net als het Grolloërdiepje genormaliseerd en voorzien van duikers en stuwen. Tot halverwege de vorige eeuw werden de gronden langs het Andersche Diep grondig omgespit om ijzeroer te winnen. Door de eeuwen heen werd door toestromend grondwater vanaf de hoge zandgronden een laag ijzeroer op de bodem van het beekdal afgezet. Het ijzeroer werd gebruikt in kleine ijzersmelterijen en na 1900 werd het toegepast in de filters van de gasfabrieken. Tot in de jaren vijftig werd hier langs het Andersche Diep het ijzeroer uitgegraven en met kiepkarren naar Grolloo getransporteerd waar het verder met vrachtauto's werd afgevoerd.

IJZEROER

FOTO: GERRIE KOOPMAN

START

36

KAART

15 Tocht naar het midden van een soepbord

U passeerde net de Tien Maaden, ook wel de Schoonloër koelanden genoemd. Deze venige hooilandjes waren eigendom van de boermarke van Grolloo, maar deze verpachtte ze aan de boeren van Schoonloo die altijd een tekort aan groenland hadden. Hun gebrek aan hooi probeerde men zelfs op te vangen door het vee in de winter met gemaaide heide te voeren. Daar hadden ze in Schoonloo immers beslist geen gebrek aan... Het ontbreken van lage gronden heeft alles te maken met de ligging van Schoonloo. Het Drents plateau wordt wel eens vergeleken met een omgekeerd soepbord dat vanuit het midden in alle windrichtingen afwatert via tientallen beekjes.

WATERJUFFER - FOTO: KARLA LEEFTINK

Het dorpsgebied van Schoonloo kunt u als het denkbeeldig middelpunt van het soepbord Drenthe beschouwen. Hier hoog op de Rolderrug ontspringen bronbeekjes van de Drentsche Aa zoals het Grolloërdiepje en het Andersche Diep. Verderop tijdens de route voor het fietspad ([punt 18](#)) op de asfaltweg uitkomt, passeert u een zijbeekdalletje van het Voorste Diep, een van de bronbeekjes van de Hunze.

[STROET](#)

18 Het rechttoe rechtaan landschap van de Koestukkenweg

Tegenwoordig is het moeilijk om je een voorstelling te maken van de omstandigheden waaronder de Schoonloër boeren vijftig jaar geleden vóór de ruilverkaveling van hun bedrijf moesten voeren. De meeste boeren van het dorp bezaten tussen de tien en vijftien kavels die zeer verspreid lagen over essen. Hun boerderijen stonden allemaal in het dorp. In 1951 besloot de Landbouwvereniging Grolloo-Schoonloo iets te ondernemen tegen de eigendomsversnippering van de oude bouwlanden op de essen. De verspreide ligging en de smalle percelen maakten een efficiënt gebruik onmogelijk. Al snel werd duidelijk dat met een

FOTO: KARLA LEEFTINK

herverkaveling van de essen het probleem niet was opgelost. Ook de oude koelanden in de beekdalen, de ontginningsgronden en de nog overgebleven woeste gronden moesten bij de ruilverkaveling worden meegenomen, wilde men de landbouw in Schoonloo en Grolloo enig perspectief bieden.

In overleg met de Cultuurtechnische Dienst werd een ingrijpend ruilverkavelingsplan opgesteld dat in 1959 werd aangenomen. Het duurde toen nog meer dan tien jaar voor de werkzaamheden konden worden afgerond. Op dat moment was zo'n 3000 hectare compleet nieuw ingericht. Onderweg heeft u tal van voorbeelden gezien die illustreren dat men ten tijde van de ruilverkaveling Grolloo-Schoonloo nog weinig rekening hield met het historisch

gegroeide landschap en met de natuurwaarden van het gebied zoals dat bij latere herinrichtingsplannen wel gebeurde.

De boerderijen langs de Koestukkenweg werden tijdens de ruilverkaveling in de jaren zestig gebouwd. Een aantal Schoonloërs kreeg de mogelijkheid om hun bedrijf uit de dorpskern te verplaatsen. Ook een aantal van deze relatief nieuwe boerderijen is ondertussen al niet meer als landbouwbedrijf in gebruik. Rond boerderij De Warme Bossen ontwikkelde zich een compleet recreatiebedrijf.

LANDINRICHTING

21 Een groene oase in de Schoonloër strubben

Toen het Schoonloërveld nog niet was ontgonnen, moet de overgang van de heide naar de Schoonloër strubben veel geleidelijker geweest zijn. Stelt u zich de strubben van vroeger voor als een open bosvegetatie die sterk was aangestast door de schapenbeweiding. Bij slecht weer verbleef de kudde soms hele dagen in de strubben. Alleen de eiken in de gordel rond de es en nabij het dorp konden uitgroeien tot een opgaand bos. Oorspronkelijk waren de Schoonloër strubben in eigendom en beheer bij de boer-

FOTO: HENNY LEITENS

marke. Na de verdeling van de markegronden in 1866 bezat iedere boer er zijn eigen bosperceel. Zo kon het gebeuren dat één eigenaar besloot zijn perceel te rooien en tot grasland aan te maken. U komt langs dit Muntenzuud dat als een groene oase in het bos ligt.

Hoe dichterbij het dorp u komt, hoe duidelijker te zien is dat de strubben soms opgewaaaid zijn tot flinke zandduinen. Veelzeggend was een klacht uit 1807 van herbergier Timmermans die het gemeentebestuur van Rolde erop aansprak dat zijn herberg en zijn schuur door het zand bedreigd werden. Dit werd voor een belangrijk deel veroorzaakt door het feit dat de oude postweg door de strubben het dorp in liep. Duidelijk zijn de 'bergen en dalen' van de oude wagensporen nog in het bos te herkennen.

[STRUBBE, BOERMARKE](#)

START

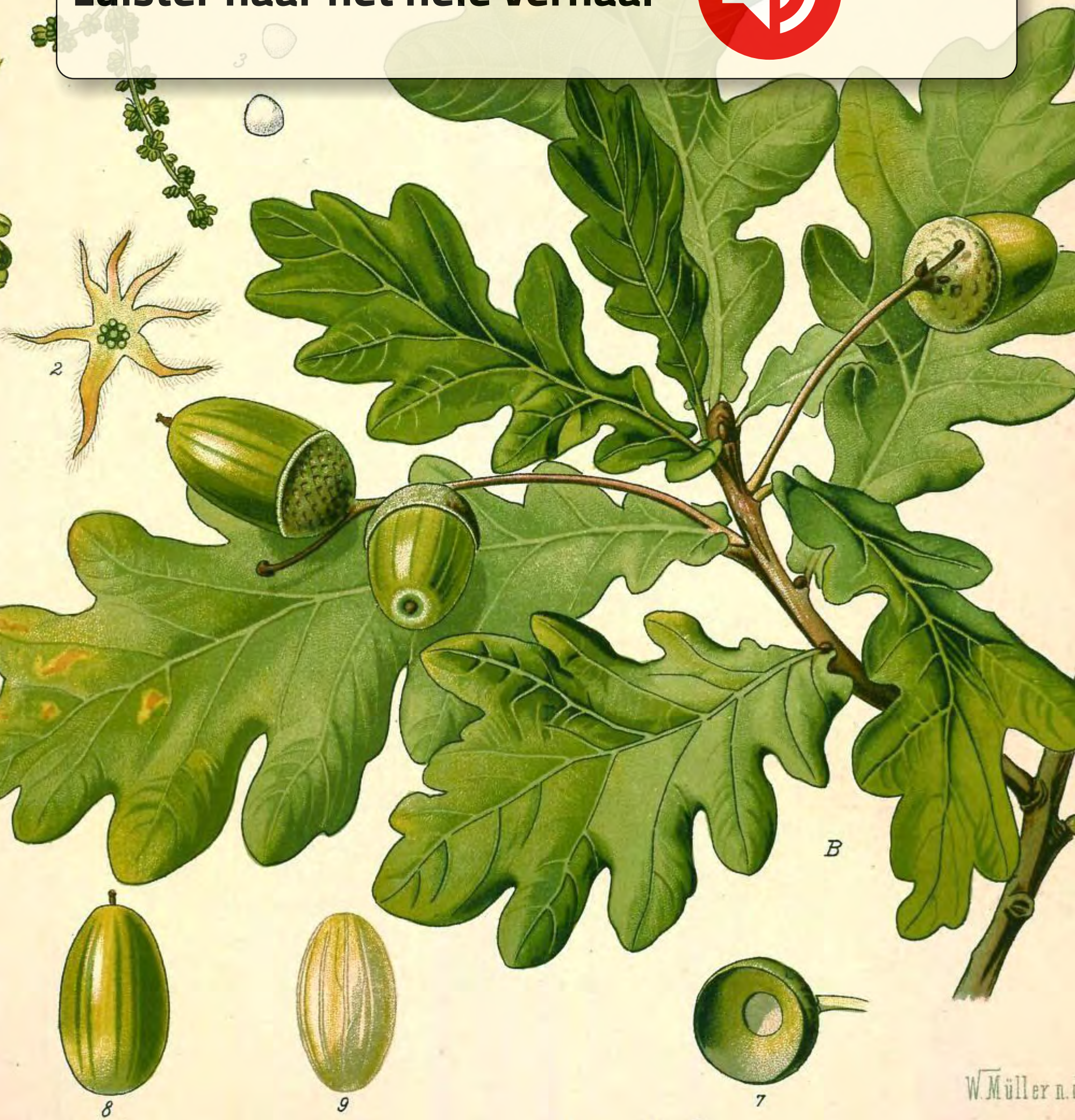
41

KAART

De kwarrelige eiken

De eik - ofwel *Quercus robur* op z'n Latijns - is in Drenthe de meest voorkomende boomsoort. We kennen hem hier in vele verschijningsvormen. Kwarrelig zoals u ze in de Schoonloër strubben zult zien, waar zij door hun grillige vormen een spookbosje van gemaakt hebben.

Luister naar het hele verhaal

Colofon

Teksten: Bertus Boivin

Route advies: Roelof Huisman, Tea Snippe (BOKD)

Cover illustratie: Marcel Leuning

Projectcoördinatie: Hanna Schipper
(Het Drentse Landschap)

Topografie: ArcGIS online en Kadaster/OpenStreetMap

Vormgeving: Smartmobiletour.nl

Deze digitale knapzakroute is mede mogelijk gemaakt door:

Recreatieschap Drenthe

Gemeente Assen

gemeente Tynaarlo

GEMEENTE

NOORDENVELD

GEMEENTE
MIDDEN-DRENTHE

provincie Drenthe

START

43

KAART

Knapzakroutes

Heeft u genoten van deze wandeling en wilt u nog meer onbekende paden ontdekken?

Download meer routes via

www.eindjeomindrenthe.nl

en kijk voor aanvullende informatie op

www.knapzakroutes.nl.

Volg ons op:

Het Drentse Landschap

